



KANDIDAT

592

PRØVE

JUS1003 1 Forvaltningsrett I

Emnekode	JUS1003
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	29.01.2018 08:00
Sluttid	29.01.2018 14:00
Sensurfrist	19.02.2018 00:00
PDF opprettet	21.02.2018 14:50

Del 1: Praktikum

Drøft og ta stilling til følgende spørsmål:

Er Peder Ås og Marte Kirkerud inhabile? (du skal ikke ta stilling til vedtakets gyldighet).

Skriv ditt svar her...

Arkitektfirmaet Snøfletta hevdet at det forelå inhabilitet hos Peder Ås så vel som Marte Kirkerud.

Oppgaven reiser to spørsmål om inhabilitet. Jeg tar først for meg spørsmålet vedrørende om Peder Ås er inhabil, deretter vurderer jeg om Marte Kirkerud er inhabil.

Spørsmålet dreier seg om saksbehandlingsfeil i et forvaltningsorgan, og Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (fvl.) av 10. feb. 1967 kommer således til anvendelse jf. fvl. §1.

Det rettslige grunnlaget er kapittel 2, og inhabilitet reguleres av §6. Som hovedregel er en " offentlig tjenestemann" inhabil til å " tilrettelegge grunnlaget for - eller treffe avgjørelse" i en sak dersom noen av vilkårene i §6 (1) eller (2) er oppfylt.

Det første spørsmålet blir således om Peder Ås er en " offentlig tjenestemann" som har " tilrettelagt grunnlaget for - eller truffet en avgjørelse" i denne saken.

Ås er folkevalgt som politiker inn i Lilleviks kommunestyre. Ettersom han ikke er ansatt i (...) kommunens tjeneste, er han ingen offentlig tjenestemann jf. §2(1) d, og inhabilitetsreglene vil i utgangspunktet ikke komme til anvendelse for han. Det fremgår imidlertid av §10 (1) at inhabilitetsreglene gjelder tilsvarende for alle som utfører " tjeneste eller arbeid" for et forvaltningsorgan. Når Ås treffer vedtak i kommunestyret, utfører han arbeid for kommunen, og han omfattes dermed av habilitetsreglene.

Ordlyden for å " tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse" tilsier at man må påvirke i større grad enn enhver borger kan. Denne forståelsen støttes av Sivilombudsmannen uttalelser fra 1998 - sak 9, hvor det presiseres at tilretteleggelsen må innebære en mer direkte påvirkning enn enhver borger har muligheten til å gjøre. Da Ås holdt innlegg i kommunestyret om hvorfor Vera Karlsen sitt forslag burde velges, var han med på å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse.

Det er oppstilt en rekke skjønnsfrie alternativer i §6 (1). Ås rammes ikke av noen av disse alternativene, og spørsmålet er derfor om han er inhabil etter §6 (2). Problemstillingen er om arbeidet Peder utførte for Vera Karlsen er et " særegent forhold" som er " egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet".

Ordlyden setter en høy terskel for hvilke forhold som vil være aktuelle, ved at det særegne må skille seg fra det vanlige. Sivilombudsmannen har imidlertid uttalt at terskelen ikke skal settes for høyt, og at det er tilstrekkelig at forholdet skiller seg fra det som er vanlig i de aller fleste, eller i mange, lignende situasjoner. Det er m.a.o. ikke et krav om unikhet, men et krav om ulikhet.

Peder Ås anfører at oppdraget han skulle utføre var rutinemessig, noe enhver økonom kunne gjøre.

Det fremgår av faktum at Lillevik er en liten kommune. Det må derfor være nærliggende å tenke at det er begrenset med fagmennesker som innehar den samme kompetansen i kommunen. Sivilombudsmannen har dessuten uttalt at tette bånd i små kommuner må være akseptabelt til en viss grad for at hele forvaltningsorganer i små kommuner ikke skal bli lammet. At et kommunestyremedlem behandler den økonomiske siden av en sak vil isolert sett neppe være et forhold som fyller kravet om særegnet.

Det gis ikke holdepunkter for at Ås på noen måte har vært med å utarbeide det faktiske forslaget, og kostnadsberegningen ville nok blitt den samme uansett hvilken økonom som utførte den. Dessuten endrer ikke Ås sine beregninger Karlsen sitt forslag, og ettersom

forslaget først skal gjennom en uavhengig jury før Peder evt. skal behandle den, taler dette for at det ikke foreligger et særlig forhold.

På den andre siden er det en mulighet for at Peder skal behandle forslaget i kommunestyret senere. Ettersom denne muligheten foreligger, må det tenkes at en slik deltakelse i forslaget skiller seg fra vanlig saksbehandling i kommunestyret. Det faktum at Lillevik er en liten kommune kan ikke tale for mer enn at terskelen for inhabilitet til dels må senkes. Den vil imidlertid fortsatt være vesentlig tilstede, og selv om enhver annen økonom vil komme til det samme resultat, taler hensynet til tillit til forvaltningen for at en økonom som ikke muligens senere skal behandle saken bør utføre oppdraget. Dessuten vil enhver med en slags økonomisk utdannelse kunne foreta denne beregningen, og Ås er neppe den eneste med en slik utdannelse i kommunen.

Delkonklusjonen er at det foreligger et særegent forhold.

Det avgjørende er derfor om arbeidet Peder utførte for Karlsen er "egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet".

Ordlyden tilsier at det er tilstrekkelig at forholdet er "egnet" til å svekke tilliten. Det foreligger ikke noe krav om at den rent faktisk har gjort det. Dette ble presisert i Rt. 1996 s.65 (Hegnar Hotell-dommen), hvor det ble lagt vekt på at det må foretas en objektiv forhåndsvurdering av om forholdet er egnet til å svekke tilliten. M.a.o. er det hvordan forholdet ser ut utenfra som vil være avgjørende. Det er lagt til grunn i høyesterettspraksis at dersom det er tvil om en offentlig tjenestemann er inhabil, vil hensynet til tilliten til forvaltningen tale for at han anses som inhabil.

Kommunen anfører at Peder Ås sitt oppdrag for Vera Karlsen var rutinemessig, og ikke hadde noen påvirkning på hans votering eller på kommunestyrets vedtak. Ås legger også selv vekt på dette, og det taler for at oppdraget i seg selv ikke er inhabiliserende. Om arbeidet er eller ikke er rutinemessig kan imidlertid ikke tillegges betydelig vekt.

Ved vurderingen skal det legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære en "særlig fordel" for noen som tjenestemannen er i "nær personlig tilknytning" til jf. §6 (2) 2.pkt.

Ordlyden tilsier at det ikke kan være avgjørende om avgjørelsen vil innebære en generell fordel for noen som tjenestemannen har en nær tilknytning til. Fordelen må være vesentlig. Dessuten krever vurderingen at det er noen i "nær personlig tilknytning" til tjenestemannen som får fordelene. Dette taler for at det skal mye til før noen faller inn under betegnelsen. Juridisk teori presiserer at det foreligger et krav om et "nært" vennskap, eller et særlig "eksponert motsetningsforhold".

Avgjørelsen kan klart innebære en "særlig fordel" for Karlsen, ettersom hennes firma da vil være ansvarlige for utformingen av det nye rådhuset. Ettersom det ikke fremgår noe fra faktum som gir indikasjoner rundt hvor nært forholdet mellom Ås og Karlsen er, vil dette

neppe kunne tillegges nevnerdig vekt. Hvorvidt noen i en nær personlig tilknytning vil kunne dra fordel av avgjørelsen er imidlertid ikke avgjørende jf. ordlyden" blant annet".

Hensynet til effektivitet i forvaltningen kan veie mot at Ås er habil. Det vil være tidkrevende å måtte finne et annet kommunestyremedlem som ikke har engasjert seg i utformingssaken offentlig. Dessuten fremgår det av faktum at hele Lillevik kommunestyre ikke var uenig i at det var på tide å bygge et nytt rådhus. På den annen side vil en svekket tillit til forvaltningen kunne føre til en økt mengde klagesaker, flere innsynsanmodninger eller begjæringer om omgjøring. M.a.o. vil det være svært skadelig for forvaltningen, og spesielt forvaltningens effektivitet, dersom det er grunn til å tro at Ås er forutinntatt. Hensynet til effektivitet kan derfor tale for at Ås bør anses inhabil.

Det fremgår av faktum at alle medlemmene i kommunestyret holdt innlegg, så det at Ås holdt et innlegg hvor han anmodet alle til å stemme på Karlsen, betyr ikke nødvendigvis at hans innlegg var avgjørende for at de andre medlemmene stemte på Karlsen. Debatten ble dessuten svært opphetet. På den annen side taler hensynet til tillit for at Ås er inhabil. Det er nærliggende å tenke at Karlsens forslag vant flertallets stemmer på grunn av Ås sitt innlegg. Det kan ihvertfall neppe utelukkes. Da Ås allerede har vært inneforstått med hva forslaget til Karlsen innebærer for det kom inn for behandling, er det ikke mulig å utelukke at han allerede hadde bestemt seg for at han ønsket at hennes forslag skulle vinne. Dette kan ha virket inn på Ås sin holdning til det andre forslaget, og ettersom det ikke er mulig å avslå om dette har vært avgjørende, taler tillitshensynet for at han bør anses inhabil.

Hensynet til en rettferdig og saklig saksbehandling taler dessuten tungt for at Ås bør anses inhabil. Det vil være svært skadelig for forvaltningen dersom Snøfletta opplever at deres sak ikke har fått den rettferdige og like saksbehandlingen i kommunestyret som de i utgangspunktet har rett til.

Dersom det er usikkerhet rundt hvilke forhold som er lagt vekt på, og om de er saklige eller ikke, vil dette være problematisk for Snøfletta. Dette er et svært viktig hensyn, ettersom den grunnleggende tanken bak forvaltningsinstitusjonene er at like saker skal behandles likt. Dersom dette ikke følges vil det være kort vei til korrupsjon og maktmisbruk, og dette argumentet vil derfor tale tungt for inhabilitet.

I en konkret helhetsvurdering er det viktig å legge vekt på de grunnleggende hensynene i forvaltningsretten. Hensynet til effektivitet, tillit til forvaltningen, og en rettferdig og saklig saksbehandling taler tungt for at Ås bør anses inhabil. Dessuten er det, som nevnt, lagt til grunn i rettspraksis at det er tryggere å konkludere med inhabilitet i tilfeller der det foreligger tvil.

Delkonklusjonen er at Peder Ås er inhabil.

Den andre vurderingen er således om Marte Kirkerud var inhabil.

Det rettslige grunnlaget vil også her være Kap. 2 §6. Det første spørsmålet er om Kirkerud er "en offentlig tjenestemann" som har "tilrettelagt grunnlaget for - eller truffet en avgjørelse" i saken.

Kommunen anfører at forvaltningslovens habilitetsregler ikke gjelder for Marte Kirkerud.

Kirkerud fyller ikke kravene for å være en offentlig tjenestemann jf. §2(1) d. Imidlertid utfører hun "tjeneste for kommunen" når hun er oppnevnt i fagjuryen, og habilitetsreglene kommer derfor til anvendelse. Kommunens anførsel på dette punkt må således avvises. Kirkerud tilrettelegger dessuten grunnlagt for en avgjørelse i saken når hun er med å velger ut to av de beste forslagene som videre skal sendes til kommunestyret.

De skjønnsfrie alternativene i §6 (1) vil heller ikke her gjøre seg gjeldende for Kirkerud, og spørsmålet vil derfor være om hun er inhabil etter §6 (2). Problemstillingen er om Kirkeruds arbeid for Vera Karlsen er et "særegent forhold" som er egnet til å svekke tilliten til hennes upartiskhet".

Viser til ordlydstolkning i deloppgave ovenfor.

Marte hadde på tidspunktet hvor hun skulle foreta tekniske beregninger av Karlsens bygg sin bæreevne allerede takket ja til å sitte i fagjuryen. Hun var derfor allerede på dette tidspunktet klar over at hun skulle være med å vurdere hvilket forslag som skulle komme videre til behandling i kommunestyret.

Delkonklusjonen er at det foreligger et særegent forhold.

Det avgjørende er derfor om arbeidet Kirkerud utførte for Karlsen er "egnet til å svekke tilliten til hennes upartiskhet".

Viser til ordlydstolkning i deloppgave ovenfor. Ved vurderingen skal det legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære en "særlig fordel" for noen tjenestemannen er i "nær personlig tilknytning" til jf. §6 (2) 2.pkt. Viser her også til ordlydstolkning ovenfor.

Selv om avgjørelsen klart kan innebære en "særlig fordel" for Karlsen, fremgår det ingenting fra faktum som gir holdepunkter for at Karlsen og Kirkerud har et "nært, personlig tilknytningsforhold til hverandre".

Fagjuryen som Kirkerud var en del av ble oppnevnt for å være et uavhengig og nøytralt ledd i konkurransen. Når hele opptakten til arkitektkonkurransen ble begrunnet med at det skulle være en mest mulig nøytral og rettferdig vurdering, går det i mot sin hensikt å ha et ledd i juryen som ikke nødvendigvis er helt nøytralt.

Dessuten taler hensynet til en rettferdig og saklig saksbehandling for at Kirkerud skal anses inhabil. Det kan neppe utelukkes at Kirkerud behandlet alle de 7 forslagene, inkludert forslaget fra Karlsen, likt.

Delkonklusjonen er at Marte Kirkerud var inhabil.

Det skal etter §6 (2) 3.pkt legges vekt på om inhabilitetsinnsigelsen er reist av en part. Det er klart at Snøfletta er part i saken, ettersom de konkurrerer mot Karlsens arkitektfirma.

At de reiser innsigelsen kan derimot neppe tillegges vekt, ettersom inhabilitetsinnsigelsen ikke ble reist før etter at vedtaket var truffet. Dette gjør det vanskelig å tilsi om innsigelsen ble reist på grunn av faktiske inhabilitetsbekymringer, eller om de ble reist på grunn av vedtaket.

Delkonklusjonen er at det ikke kan tillegges noe vekt at Snøfletta reiste inhabilitetsinnsigelsen.

Kommunestyret hadde i klagebehandlingen lagt vekt på at Peder Ås sitt oppdrag ikke hadde hatt påvirkning på hans votering. Anførselen knytter seg til §6 (4), hvor inhabilitetsreglene ikke vil få anvendelse dersom det er "åpenbart" at tjenestemannens tilknytning ikke vil kunne påvirke hans standpunkt.

Ettersom det ikke kan utelukkes at verken Peder Ås eller Marte Kirkeruds tilknytning til saken kan ha påvirket deres synspunkt, kan ikke §6 (4) komme til anvendelse.

Konklusjonen er at både Peder Ås og Marte Kirkerud var inhabile.

Del 1: Praktikum

Drøft og ta stilling til følgende spørsmål:

Kunne kommunen omgjøre vedtaket?

Skriv ditt svar her...

Oppgaven reiser spørsmål om forvaltningens omgjøringsadgang ovenfor sitt eget vedtak. Forvaltningsloven kommer til anvendelse jf. spm. 1.

Det rettslige grunnlaget er fvl. kap. 6, og omgjøringsadgangen reguleres av §35. På grunn av paragrafens plassering i kapittel 6, har forvaltningsorganet bare adgang til å omgjøre dersom vedtaket er et enkeltvedtak jf. §3 (1). Det er klart at utformingstillatelsen er et enkeltvedtak jf. §2(1) b jf.2(1) a, og som hovedregel kan forvaltningsorganet omgjøre sitt eget vedtak uten at det er påklaget dersom endringen ikke er til "skade for noen som vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser" jf. 1.ledd.

Det første spørsmålet er derfor om omgjøringsendringer er "til skade" for noen som vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser".

En alminnelig språklig forståelse av "til skade" tilsier at det må foreligge en sterk negativ konsekvens av endringen. Denne negative konsekvensen er kun relevant når den gjelder noen som vedtaket retter seg mot som adressat eller som vedtaket direkte tilgodeser. Det vil ikke ha

noe å si om vedtaket er til skade for noen som ikke blir direkte berørt eller tilgodesett. Ordvalget "retter seg mot eller direkte tilgodeser" er tilnærmet partsbegrepet i fvl. §2 (1), men med en begrensning i det andre alternativet. At lovgiver her har valgt "direkte tilgodeser" i stedet for "dirkte gjelder" tilsier at det er en høyere terskel for å falle inn under dette begrepet enn under partsbegrepet.

Det er klart at ettersom vedtaket gjelder Vera Karlsens adgang til å utforme det nye rådhuset, så retter det seg mot hun som adresant for vedtaket. Spørsmålet videre er derfor om endringen er "til skade" for Karlsen.

Ettersom Karlsen jobber med planutforminger for rådhuset, har hun ikke begynt på den faktiske utbyggelsen. En endring av vedtaket på dette punktet vil med andre ord ikke føre til en betydelig negativ konsekvens for Karlsen. Dessuten er det Ås som har underestimert prosjektkostnadene i betydelig grad. Selv om det ikke direkte er Karlsen som har skyld i feilen, var Ås sitt arbeid gjenstand for Karlsens kontroll, og hun må da kunne sies å bebreides for feilen som fører til en ønsket endring av vedtaket.

På den andre siden anfører hun at hun har viet all sin tid til arbeidet med detaljutformingen av rådhuset etter at hun vant konkurransen, og at hun i denne perioden hadde takket nei til flere andre oppdrag. Dette innebærer en tydelig innrettelse etter vedtaket, og kan tale for at endringen er til "skade" for Karlsen.

Det har dessuten gått et år siden vedtaket ble avgjort. Selv om 1.ledd ikke nevner dette som et ledd i vurderingen, settes det strenge tidsfrister i 3.ledd for omgjøring av vedtak til skade for vedtakets adressant. Selv om dette ikke nevnes eksplisitt i lovteksten i 1.ledd, må det være en adgang til å vurdere endring etter første ledd etter tilnærmede tidsfrister.

En analogisk vurdering vil tilsi en lavere terskel, men når det har gått et år siden vedtaket ble avgjort et tidsfristen så langt unna de frister som må være akseptable, at dette taler for at forvaltningsorganet ikke kan omgjøre vedtaket.

Delkonklusjonen er at forvaltningsorganet ikke kan omgjøre vedtaket etter 1.ledd.

Forvaltningsorganet er imidlertid blitt gitt en utvidet omgjøringsadgang i §35 (5). Begrensningene i første ledd vil ikke gjelde når endringsadgangen følger av "alminnelige forvaltningsrettslige regler".

Ordlyden tilsier at begrepet omfatter alminnelige forvaltningshensyn, og på grunn av plasseringen i 5. ledd skal det fungere som en utvidet adgang til omgjøring. Det følger av rettspraksis at adgangen for å endre et vedtak etter denne bestemmelsen gjør seg gjeldende dersom tungtveiene allmenne hensyn veier vesentlig tyngre enn hensynene imot. Ved vurderingen må det da legges vekt på hensynet til andre privatpersoner eller offentlige interesser.

Som nevnt har Karlsen innrettet seg etter vedtaket, i form av å takke nei til andre jobbtillbud, og at hun har viet all sin tid til denne planleggingen. Dette må vektlegges betydelig, ettersom det fungerer som et rettssikkerhetshensyn ovenfor den enkelte borger. Det vil føre til en uforutberegnelighet og en uvisshet dersom man i en lang periode etter å ha fått innvilget et vedtak, kan risikere at det omgjøres.

På den annen side ble utbyggingskostnadene feilberegnet med om lag 60%, og dette innebærer en vesentlig prisforskjell ift. det tidligere vedtaket. Ettersom det er kommunen som betaler for utbyggingsprosjektet, er dette en vesentlig sum. Når feilberegningen medfører at utbyggelsen blir over dobbelt så kostbar for kommunen, er dette et tungveiende hensyn for at endring bør finne sted. Dessuten er ikke selve utbyggelsen blitt påbegynt, og feilberegningen på 60% vil ikke gjøre seg gjeldende for kommunen dersom de kan omgjøre vedtaket.

Feilberegningen av kostandene må tale vesentlig tyngre for omgjøring, enn Karlsens innrettelse taler for å opprettholde vedtaket.

Konklusjonen er at kommunen kan omgjøre vedtaket.

Del 1: Praktikum

Drøft og ta stilling til følgende spørsmål: Kunne Vera påklage omgjøringsvedtaket?

Skriv ditt svar her...

Oppgaven reiser spørsmål om klagerett. Forvaltningsloven kommer til anvendelse jf. spm. 1.

Det rettslige grunnlaget er kap. 6, og klageretten reguleres av §28. Som hovedregel kan en "part eller annen med rettslig klageinteresse" påklage et "enkeltvedtak" jf. 1.ledd.

Det er klart at Marte er part jf. §2 (1) e, ettersom hun fylte det strengere kravet til "direkte tilgodeser" i §35. Spørsmålet er derfor om omgjøringsvedtaket er et "enkeltvedtak".

Kommunen anfører at denne saken allerede har vært gjennom en klagebehandling, og at det dessuten ikke er klagerett på omgjøringsvedtak.

Enkeltvedtak er definert i §2 (1) b jf. §2 (1) a som et "vedtak" som gjelder "rettighetene (...) til bestemte personer". Dette er klart oppfylte kriterier, ettersom kommunestyret har utøvd offentlig myndighet og truffet en avgjørelse som er bestemmende for Vera Karlsens rettigheter.

Det er klart at omgjøringsvedtaket er et enkeltvedtak, ettersom det er et nytt vedtak som stiller seg ved siden av det andre vedtaket. Etter Grl. §97 må ingen lov gis tilbakevirkende kraft, og omgjøring endrer derfor ikke den tidligere rettstilstanden. Det er derimot et nytt vedtak som gjelder fra det blir fattet, og som regulerer rettsvirkningen framover.

Kommunens anførsler om at saken allerede har vært igjennom en klagebehandling må avvises, ettersom det er et nytt vedtak som da følger reglene om klaging og overprøving. Kommunens anførsel om at det ikke er klagerett på et omgjøringsvedtak må også avvises.

Konklusjonen er at Vera kan påklage omgjøringsvedtaket.

Del 2: Teori

Gjør rede for begrepet «rettslig klageinteresse» i forvaltningsloven § 28.

Skriv ditt svar her...

Innledning

De som fyller partsskravet etter fvl. §2 (1) e, har i forvaltningsloven svært mange rettigheter. Rettigheter som bunner ut i det kontradiktoriske prinsippet, som utredelse, begrunnelse, innsyn, og klage. Dette innebærer en gjensidig kommunikasjon mellom forvaltningen og parten, og er viktig ift. hensynet om medbestemmelsesrett. Noen steder i forvaltningsloven har lovgiver dessuten gitt en utvidende til dels kontradiktorisk rett til andre enn partene. Den utvidende retten til å klage for de med " rettslig klageinteresse" er et eksempel å dette.

I denne oppgaven skal jeg hovedsakelig ta for meg organisasjoners mulighet til å falle inn under " rettslig klageinteresse", og se litt på enkeltpersoners adgang til å falle inn under denne betegnelsen. Jeg vil avgrense oppgaven mot hva det kan klages på, og jeg vil heller ikke gå for dypt inn på enkeltpersoners adgang til å falle inn under begrepet " rettslig klageinteresse". Jeg vil i all hovedsak se " rettslig klageinteresse" i forvaltningslovens forstand i sammenheng med tvistelovens bestemmelser.

Legislative hensyn

Den utvidende retten til at andre enn parter også kan falle inn under " rettslig klageinteresse" er blant annet begrunnet med behovet for rettslig kontroll av den offentlige forvaltningen. Muligheten til å kunne klage er en betydelig del av rettssikkerheten, og kravet til en forsvarlig saksbehandling. Dette kravet er en ulovfestet norm utviklet av Høyesterett for å i aller størst grad beskytte borgerne. Forvaltningens oppgave er i mange tilfeller å utrede saken best mulig, og det vil derfor være hensiktsmessig at flest mulige synspunkter tas i betraktning.

Ved å ha rettsstilling som en med " rettslig klageinteresse" vil dette medføre kontradiktoriske rettigheter i de senere klagevedtaketene, og de vil derfor ha muligheten til å komme med uttalelser før vedtaket treffes jf. §17. Hensynet til effektivitet taler så også for at dette er en viktig utvidelse av rettighetene, ettersom klagesannsynligheten på et vedtak synker dersom de klageinteresserte har muligheten til å uttale seg før vedtaket treffes.

På den annen side taler hensynet til effektivitet også for at det bør vær en så snever skare som mulig som har kontradiktoriske rettigheter etter forvaltningsloven, ettersom det er tidkrevende

og kostbart for forvaltningen å forhåndsvarsle alle som kan være interesserte i å klage etter at vedtaket er truffet. Dette innebærer at forvaltningen får en mer omfattende oppgave. Dessuten vil det bli flere som har krav på innsyn, og hensynet til partenes verdighet og sikkerhet taler for at så få som mulig skal ha innsyn i dette. Lovgiver har tross alt gjort et bevisst valg ved å sette forskjellige innsynsrettigheter i forvaltningsloven og offentligloven.

Rettslig utgangspunkt og vilkår

Det primære rettsgrunnlaget er kapittel 6, og klageadgangen reguleres av fvl. §28 (1) 1.pkt. Her gis "parter" eller "andre med rettslig klageinteresse" muligheten til å påklage "enkeltvedtak". Det fremgår dessuten av §3 (1) at kapittel 6 kun kommer til anvendelse i spørsmål som gjelder enkeltvedtak. Så lenge det foreligger et enkeltvedtak, kan det påklages av noen med "rettslig klageinteresse".

Hva som ligger i begrepet "rettslig klageinteresse" må dels tolkes ut ifra ordlyden, dels ses i sammenheng med partsbegrepet og annen lovgivning, og er til dels stadfestet i Høyesterettspraksis.

Ordlyden gir inntrykk av at det foreligger en høy terskel for hvem som kan omfattes, i det at man må ha en rettslig interesse i å klage på et vedtak. Det er ikke lett å få så mye ut av ordlyden i seg selv, og det er derfor nødvendig å gå til andre rettskilder. Ordlyden i §28 stammer fra den tidligere tvistemålsloven §54, som nå er videreført i tvisteloven §§1-3 og 1-4. Her presiseres det at det ikke kan reises søksmål med mindre saksøkeren har nødvendig "rettslig interesse" i søksmålet. Selv om tvisteloven ikke kan brukes direkte overført i forvaltningsloven, er det full adgang til å trekke analogier. Ettersom det dessuten er mer kostbart og tidkrevende å gjennomføre et søksmål for domstolene, enn en forvaltningsrettslig klage, taler dette for at terskelen skal settes lavere når den brukes i forvaltningsloven.

Private enkeltpersoners adgang til å ha en "rettslig klageinteresse" i en sak.

Det at lovgiver har gitt to forskjellige innginger for å ha rettstillinger som gir rett til å påklage et vedtak, presiserer at det stilles forskjellige krav til de forskjellige begrepene. Partsbegrepet har en snever inngang jf. §2 (1) e, og man må i hovedsak være adressant for vedtaket, eller være den søksmålet gjelder for å være part. Den rettslige klageinteressen gir en større inngang i det at andre som ikke får sine rettigheter eller plikter direkte berørt, også kan klage.

Det fremgår av juridisk teori at om du f.eks. er en nabo til noen som søker om å bygge et anneks, vil du ikke fylle kravet om å være part. Inngangen er for snever, og du vil nok ikke bli vesentlig berørt i den grad at du fyller vilkårene i fvl. §2 (1) e. Derimot vil du ha en rettslig interesse i å kunne klage dersom denne naboen får byggetillatelsen, og dette medfører at han f.eks. vil stenge for utsikten din.

For en privat parts mulighet til å ha rettslig interesse i tvl. må han påvise et reelt behov. Dette behovet vurderes ut ifra en samlet vurdering av kravets aktualitet og partenes tilknytning til

det. Som sagt kan man trekke analogier fra denne paragrafen over til §28 vedrørende enkeltpersoners tilknytning. Det avgjørende vil være om den som ønsker "rettslig klageinteresse" har et "reelt behov" for å klage.

Organisasjoner adgang til å ha en "rettslig klageinteresse" i en sak.

Ved vurderingen av om en organisasjon har rettslig klageinteresse i en sak, er det avgjørende å se på hva slags struktur organisasjonen har. Det er lagt til grunn i Høyesterettspraksis at for organisasjoner som har en mindre fast struktur vil vurderingen av partsevne og rettslig interesse gli noe over i hverandre.

Rt. 2003 s.833 handlet om en organisasjons adgang til å reise søksmål om domstolene. Som sagt er det mulig å trekke analogier fra tvisteloven til forvaltningsloven, og denne dommen vil være like aktuell i forvaltningsrettslig betydning ved forståelsen av "rettslig klageinteresse" for organisasjoner.

Høyesterett la her til grunn som utgangspunkt at "døgnflueaktige" aksjonskomiteer og ad-hoc-organisasjoner som etableres for det formål å fremme det ene søksmålet (i fvl. den ene klagesaken), ikke har partsevne jf. NOU 2001:32B s.655-656 Rett på sak bind B. Imidlertid gjør forabridene rede for, med henvisning til rettspraksis, at det har vært en betydelig rettsutvikling de seneste tiårene når det gjelder organisasjoners adgang til å anlegge søksmål med krav som ikke direkte gjelder organisasjonens egne rettigheter og plikter.

Det er dette som i all hovedsak begrunnes ut ifra behovet for rettslig kontroll med den offentlige forvaltningen.

Høyesterett kom etter en konkret vurdering fram til at selv om det gjør seg gjeldende motforestillinger mot å anerkjenne ad-hoc-organisasjoner som søksmålsberettigede (og retten til å klage) så fant ikke flertallet at det burde oppstilles noen absolutt skranke. Det ble satt som forutsenting at det ved vurderingen av om en organisasjon har søksmålsevne (eller rettslig klageinteresse) måtte legges vekt på om organisasjonen ut fra formål, virksomhet, og representativitet har tilstrekkelig tilknytning til søksmålet. Ved vurderingen kan det gjerne legges vekt på om organisasjonen kan ses på som en naturlig representant for de interessene som søkes ivaretatt.

De forutsetningene som det ble lagt vekt på i dommen nevnt over er dessuten lovfestet i tvl. §§1-3 og 1-4. Dessuten vil organisasjoner fylle kravet om "partsevne" i tvisteloven dersom de fyller kravene til organisasjonens struktur i tvl. §2-2 (2). Det må legges til grunn at dersom en organisasjon fyller kravet til "partsevne" i tvisteloven, fyller ihvertfall det lavere kravet til "rettslig klageinteresse" i fvl. §28 (1). 1.pkt.

Rettsvirkning

Dersom man omfattes av begrepet "rettslig klageinteresse" vil man ha muligheten til å kunne klage på vedtaket, og man vil dessuten oppnå partsstatus i klagesaken. Dette innebærer da at

man vil ha rett på forhåndsvarsling, utredning av vedtaket, innsynsrettigheter osv. Man vil da til dels bli beskyttet av de kontradiktoriske rettighetene som en part har krav på.

Avslutning

Det er en viktig rettssikkerhet at det gis en mulighet for andre enn de som blir direkte berørt av vedtaket å klage. Ettersom forvaltningen har som oppgave å utøve kompetanse ovenfor borgerne, er det viktig at det blir gitt tilbakemeldinger slik at forvaltningen på best mulig måte kan ta hensyn til borgerenes interesser og rettigheter. Dette blir til en viss grad gjort ved at flere enn de som er parter har mulighet til å påklage et vedtak. Dette fører til at det kan stilles spørsmål vedrørende forvaltningens vedtak, som kan føre til at det tenker godt igjennom alle vedtak de vedtar.